

Απόψεις του ΕΣΕΤΕΚ επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με τίτλο «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των ΑΕΙ με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις»

Αθήνα 6 Ιουνίου 2022

Επί του Σχεδίου Νόμου του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με τίτλο «Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των ΑΕΙ με την κοινωνία και λοιπές διατάξεις», το οποίο ετέθη σε δημόσια διαβούλευση στις 29/5/2022, το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ) διατυπώνει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

Α) Ο Ν. 4310/2014 «Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία και άλλες διατάξεις» αποσκοπεί στη διαμόρφωση και ενδυνάμωση του Ενιαίου Χώρου Έρευνας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο, με ισότιμη συμμετοχή όλων των φορέων του ερευνητικού ιστού, καθώς και στην προαγωγή της έρευνας, της εκπαίδευσης και της καινοτομίας. Το προτεινόμενο Σχέδιο Νόμου περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ρυθμίσεις, οι οποίες επηρεάζουν θέματα ερευνητικής διάστασης. Για την αποτελεσματική διεξαγωγή και διαχείριση της ερευνητικής δραστηριότητας από το σύνολο των παραγόντων της, κρίνονται απαραίτητες ορισμένες νομοτεχνικές παρεμβάσεις ως προς ρυθμίσεις που αναφέρονται στους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς του άρ. 13^Α του Ν. 4310/2014.

Ενδεικτικά αναφέρεται: α) η εσφαλμένη παραπομπή στους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς του Ν. 4310/2014 σε αρκετά σημεία, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε δυσχέρειες, πρακτικές κι ερμηνευτικές, κατά την εφαρμογή των διατάξεων, β) η παράλειψη κατάλληλης αναφοράς στις υφιστάμενες κατηγορίες προσωπικού των ερευνητικών φορέων, γ) η παράλειψη πρόβλεψης δυνητικής συμμετοχής κατηγοριών προσωπικού ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων σε δραστηριότητες, διαδικασίες και συλλογικά όργανα των ακαδημαϊκών φορέων, παρά την ισχύουσα, έως σήμερα, νομοθεσία.

Β) Το προτεινόμενο Σχέδιο Νόμου περιέχει μια σειρά από ρυθμίσεις, οι οποίες υποβαθμίζουν, σε σχέση με τα ισχύοντα, τη συμμετοχή και το ρόλο των ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων του άρθρου 13^Α του Ν. 4310/2014. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Κεφάλαιο Θ' «Οργάνωση και Λειτουργία Προγραμμάτων Δεύτερου και Τρίτου Κύκλου Σπουδών», όσον αφορά στην οργάνωση δι-ιδρυματικών Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) και Διδακτορικών Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Π.Σ.).

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρ. 80 παρ. 5 του Σχεδίου Νόμου, ως διατμηματικά ή διδρυματικά Π.Μ.Σ. ορίζονται τα Π.Μ.Σ των οποίων η οργάνωση πραγματοποιείται από περισσότερα από ένα Τμήματα του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι., ενώ προβλέπεται δυνατότητα «σύμπραξης» των Α.Ε.Ι. μεταξύ άλλων με ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς του άρθρου 13^Α του ν. 4310/2014 για την οργάνωση Π.Μ.Σ. Ωστόσο, δεν εξειδικεύεται το περιεχόμενο της εν λόγω «σύμπραξης».

Επιπλέον, το άρ. 83 του Σχεδίου Νόμου θέτει πρόσθετα κριτήρια για την ανάθεση διδακτικών καθηκόντων στο πλαίσιο Π.Μ.Σ. σε ερευνητές και ειδικούς λειτουργικούς επιστήμονες, τα οποία συνίστανται στην ύπαρξη διδακτικής εμπειρίας και στην επαρκή επιστημονική, συγγραφική ή ερευνητική δραστηριότητα, παραγνωρίζοντας ότι η ύπαρξη επαρκούς και υψηλής ποιότητας ερευνητικού και επιστημονικού εν γένει έργου αποτελεί ελάχιστη προϋπόθεση για την εκλογή σε θέση ερευνητή κάθε βαθμίδας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα υποβάθμισης του ρόλου των ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων συνιστά επίσης η διάταξη του άρθρου 94 του Σχεδίου Νόμου σχετικά με τη συνεπίβλεψη - υποστήριξη διδακτορικών διατριβών. Ειδικότερα, η εν λόγω διάταξη προβλέπει δυνατότητα συμμετοχής ερευνητών ως μελών τριμελών συμβουλευτικών επιτροπών μόνο σε περίπτωση διοργάνωσης προγραμμάτων διδακτορικών σπουδών με συνεπίβλεψη, ενώ σε καμία περίπτωση δεν προβλέπεται δυνατότητα ορισμού τους ως επιβλεπόντων.

Είναι σημαντικό για τα ανωτέρω σημεία να ισχύσουν οι ρυθμίσεις του άρθρου 39 του Ν. 4485/2017 για την επίβλεψη διδακτορικών και του άρθρου 43 του ίδιου νόμου που περιγράφει τα Ειδικά Πρωτόκολλα Συνεργασίας ΑΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων.

Επίσης, το άρ. 96 του Σχεδίου Νόμου θεσπίζει τη δυνατότητα εκπόνησης βιομηχανικών διδακτορικών αποκλειστικά σε συνεργασία με επιχειρήσεις ή βιομηχανίες, αφήνοντας εκτός ρύθμισης τη συμμετοχή ερευνητικών φορέων.

Γ) Το προτεινόμενο Σχέδιο Νόμου καταργεί τον ισχύοντα Ν. 4485/2017, ο οποίος, σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 87, εφαρμόζεται αναλογικά κατά το διοικητικό και διαχειριστικό σκέλος της ερευνητικής δραστηριότητας στους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς, περιλαμβανομένων των ΝΠΙΔ, των ΝΠΔΔ του άρθρου 13^Α του Ν. 4310/2014, του ΕΛ.Ι.Δ.Ε.Κ, της ΓΓΕΚ και των Ερευνητικών Πανεπιστημιακών Ινστιτούτων. Ρητή πρόθεση θέσπισης του Ν. 4485/2017 υπήρξε, κατά την Αιτιολογική του Έκθεση, η κατά το μέγιστο δυνατό βαθμό παροχή σαφούς κι ευέλικτου πλαισίου διεξαγωγής, διαχείρισης και χρηματοδότησης των ερευνητικών, αναπτυξιακών, καινοτόμων δραστηριοτήτων του ερευνητικού ιστού, υπό συνθήκες διαφάνειας και λογοδοσίας, εκτός των διατάξεων του Δημοσίου Λογιστικού και των συνεπειών εφαρμογής του. Σε αυτό το πνεύμα και σε συνδυασμό με τις σχετικές προβλέψεις του Ν. 4310/2014 για τη διαχείριση ιδίων και μη πόρων, είναι απολύτως αναγκαία η διατύπωση κατάλληλων μεταβατικών ή αναλογικής εφαρμογής διατάξεων στο πλαίσιο και του παρόντος Σχεδίου Νόμου, λαμβανομένων υπ' όψη και των εκάστοτε ιδιαιτεροτήτων των ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων.

Δ) Περαιτέρω, κρίνεται αναγκαία η αναλογική εφαρμογή, κατόπιν κατάλληλης προσαρμογής λαμβάνοντας υπ' όψη τις ιδιαιτερότητες των ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων, διαφόρων διατάξεων. Ενδεικτικά: α) του Κεφαλαίου ΚΣΤ' "Θεσμικά Εργαλεία", άρθρα 223 "Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας", 224 "Στρατηγικό Σχέδιο Ιδρύματος"), β) του Κεφαλαίου ΚΖ' "Οργάνωση και λειτουργία Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας", γ) του Κεφαλαίου Λ' "Λοιπές ρυθμίσεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Ανώτατης Εκπαίδευσης, άρθρα 282

“Ίδρυση εταιρείας για τη διεθνή προβολή των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων”, 283
“Δωρεές και οικονομικές ενισχύσεις”.

Θα πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων του Κεφαλαίου ΚΗ’ “Εταιρείες αξιοποίησης και διαχείρισης περιουσίας των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων”, άρθρα 260-261, ως προς το πλαίσιο διαχείρισης των ίδιων πόρων των ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων, καθώς αποβλέπουν εμφανώς στη διευκόλυνση των ακολουθούμενων διαδικασιών. Αναγκαία επίσης θα ήταν η θέσπιση δυνατότητας σύστασης προσωποπαγούς έδρας / θέσης διδάσκοντος / ερευνητή βάσει χορηγούμενης εξωτερικής χρηματοδότησης (π.χ ERC Grant), όχι μόνο για τα ΑΕΙ αλλά και για τους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς.

Κλείνοντας, επισημαίνεται ότι το ΕΣΕΤΕΚ έχει κατά το παρελθόν, επεξεργασθεί και προτείνει την υιοθέτηση διατάξεων για τον ουσιαστικό, υπό όρους διαφάνειας, περιορισμό της γραφειοκρατίας και τη διευκόλυνση εκτέλεσης και διαχείρισης των ερευνητικών δραστηριοτήτων. Μέρος όμως μόνο, των διατάξεων αυτών, περιλαμβάνεται στο νομοσχέδιο. Ενδεικτικά αναφέρεται η υιοθέτηση διατάξεων για το πρόγραμμα εργασίας στελεχών απασχολουμένων σε ερευνητικές δραστηριότητες, πλην όμως, μόνο για ΙΔΟΧ κι όχι ΙΔΑΧ, ενώ η αναγνώριση προϋπηρεσίας στο εξωτερικό περιορίζεται μόνο στο προσωπικό των ακαδημαϊκών φορέων κι όχι στις αντίστοιχες κατηγορίες προσωπικού των ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων.

Ευελπιστούμε ότι οι σε επίπεδο αρχής και εντός της αρμοδιότητας του ΕΣΕΤΕΚ διατυπωθείσες παρατηρήσεις επί του του Σχεδίου Νόμου, θα ληφθούν υπ’ όψη και θα υπάρξει επαρκής χρόνος κατάλληλης ένταξης τους στο εισαγόμενο προς ψήφιση Σχέδιο Νόμου. Είναι προφανές ότι τυχόν παραλείψεις, ασάφειες ή διατάξεις που επιδέχονται πολλαπλές ερμηνείες, θα προκαλέσουν σημαντική αναστάτωση στη λειτουργία των ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων.

Υπενθυμίζουμε, για πολλοστή φορά, ότι πολλές από τις δυσκολίες προσαρμογής του παρόντος Σχεδίου Νόμου στα Ερευνητικά Κέντρα, όπου διεξάγεται μεγάλο μέρος της έρευνας στη χώρα, προέρχεται από το διαχωρισμό της διοίκησης της έρευνας. Είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός Εθνικού Οργανισμού Έρευνας, ο οποίος θα περικλείει αρμοδιότητες από διαφορετικά υπουργεία, θα συγκεντρώνει υπάρχουσες πηγές χρηματοδότησης και θα είναι υπεύθυνος να χαράσσει μια εθνική στρατηγική έρευνας με προτεραιότητες.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΕΣΕΤΕΚ

ΣΠ. ΑΡΤΑΒΑΝΗΣ-ΤΣΑΚΩΝΑΣ